

אוצר הנפש

* **	🕯️🕯️	📍
20:19	19:03	י-ם
20:21	19:19	ת"א
20:22	19:12	חיפה
20:19	19:09	ב"ש

עלון שבועי בענייני תורת הנפש ותיקון המדות משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

אוצר הפרשה אוצר הסיפור

בטלן – "רצוא" בלי "שוב"

תשעה באב, הוא יום ההילולא של החוזה מלובלין זי"ע ונפתח בסיפור אודותיו, מהתקופה בה היה במעזריטש. כשהחוזה היה צעיר הוא היה תקופה קצרה אצל המגיד ממעזריטש נ"ע. חשוב לדעת שעוד קודם הוא היה אצל הרבי ר' שמעלקע מניקלשבורג, שקרב אותו, ומקובל שאחרי הסתלקות המגיד הוא חזר לרבי ר' שמעלקע לעוד שש שנים, עד הסתלקותו, ורק אחר כך הוא הגיע לרבו המובהק, הרבי ר' אלימלך מליז'נסק.

החוזה היה בן גילו של אדמו"ר הזקן, רק שאדמו"ר הזקן היה תלמידו המובהק של המגיד – לא היה אצל משהו לפניו ולא אצל משהו אחריו.

המגיד נהג להתפלל ביחידות, אבל כשהגיע לסוף התפלה הוא קרא למנין להכנס לחדרו ואמר "אין באלהינו" במנין – היה חשוב לו לומר במנין דווקא את הקטע הזה. כנראה היה מנין קבוע שיועד לכך, אך פעם היה חסר אחד וקראו לאברך שעמד בחוץ, החוזה, להכנס להשלים מנין. כאשר המגיד רק התחיל לומר "אין באלהינו", החוזה ראה את כל פמליא של מעלה יורדת וממלאת את החדר – הוא יצא מהכלים,

החוזה ראה את כל פמליא של מעלה יורדת וממלאת את החדר – הוא יצא מהכלים, התעלף

התעלף, והיו צריכים להוציא אותו מהחדר.

זהו סיפור ידוע, אבל פחות ידוע שיש שתי גרסאות בסיפור ביחס לתגובת המגיד: אנחנו תמיד מספרים שהמגיד אמר – 'מי הכניס את הבטלן הזה לכאן?!'. זהו הנוסח היותר ידוע. מה הכוונה כאן 'בטלן'? שהוא רק רואה מלאכים ונופל, מתמוטט. אבל יש עוד גרסה, נשמעת אפילו יותר טוב, שהמגיד אמר – 'האברך הזה כבר אוחד ב"רצוא", אבל "שוב" הוא לא אוחד עדיין'. הוא יודע איך לרוץ כלפי מעלה, תנועה ה"רצוא" באה לו בטבע, אבל חסרה לו תנועת ה"שוב". אם הוא היה אוחד ב"שוב" לא היה מתעלף כאשר "נפתחו השמים ואראה מראות אלהים"

מחיבור שתי הגרסאות נבין את גדר המושג 'בטלן': כתוב שבכל עיר צריכים עשרה בטלנים – אנשים שיכולים לבוא לכאן כל יום בעשר בבקר, באמצע מרוצת החיים, אין להם מה לעשות בחיים... אלה בטלנים שבגדר של "רצוא". אנשי מעשה, שקשורים לעולם הזה, באופן חיובי, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים – הם אנשי "שוב". צריך גם אנשי "רצוא", שיהיה "רצוא ושוב". כמובן, השלמות היא שיהיה לך את שתי התנועות – "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק".

(משיעור י' מנחם-אב תשפ"א)

שרש היראה באהבה

הווארט הראשון שמסביר רבי הלל על 'חינוך קטן' של אדמו"ר הזקן הוא שבעצם גם השרש של יראת ה' הוא אהבה. לפעמים הווארט הזה כתוב על פסוק בפרשת שבוע שלנו, ואתחנן: יראת ה' היא מצוה בתורה – אחת משש המצוות התמידיות, צד שמאל של המרחב האלקי (בעוד מצות אהבת ה' היא צד ימין של המרחב האלקי). מאיפה נלמדת מצות היראה? פסוק בפרשת השבוע שלנו, "את הוי' אלהיך תירא [ואתו תעבד ובשמו תשבוע]". מצות יראת ה' היא בפרשת השבוע, וכמה פסוקים לפני כן כתוב "ואהבת את הוי' אלהיך" – מצות אהבת ה'.

רואים מהסמיכות בתורה שהסדר בתורה הוא קודם אהבת ה' ותיכף יראת ה'. כבר אפשר להבין שמצות יראת ה' באה מתוך "ואהבת", מתוך אהבת ה'. מה ההסבר הפנימי לכך? כפי שהוזכר, אדמו"ר הזקן כתב בתניא שהכח המניע את כל מצוות עשה הוא אהבת ה', והרי גם יראת ה' היא מצות עשה – "את הוי' אלהיך תירא" זו מצות עשה דאורייתא. זו כבר ראייה שיראת ה' גופא היא מכח אהבת ה', הכח המניע את כל מצוות עשה של התורה.

(משיעור י"א מנחם-אב ע"ה)

אוצר התבונה

שנאת בר קמצא

בסיפור שמופיע באגדות החרבן של קמצא ובר קמצא במסכת גיטין נחלקו הפרשנים כיצד לפרש

את הסוגיה המדברת על כך שחכמי הסנהדרין שהיו נוכחים באירוע לא מחו על ביזיונו של בר קמצא.

לבן איש חי קשה כיצד חכמי הסנהדרין שהיו שם לא מחו, לכן הוא מפרש שהם לא ראו את כל הסיפור. המהרש"א כותב שחכמים לא מיחו כי זהו היה דור של חנופה, מזכיר את הדור שלנו.

בכך שהוא הוציא אותו מול כולם הוא הפגין את השנאה בפהרסיא ולא עשה לפניו משורת הדין

החתם סופר, שהיה קנאי ולחם נגד רוח ההשכלה בתקופתו, מפרש את הסוגיא בדרך שמאד מתאימה לו. הוא מפרש שצריך

לומר שבר קמצא היה רשע. לדבריו – יפה לראות איך הוא נכנס לסיפור הזה... – זו גם הסבה שבעל הבית שנא אותו, כפי שכתוב (בגמרא ונפסק בשו"ע) שאם אדם ראה מישהו עובר על דבר ערוה, אבל הוא עד אחד בלבד, שלא יעיד (שהרי אין עדות עד אחד מספיק כדי להרשיע בבית דין) אבל מותר לו ומצוה עבורו לשנוא אותו. אדמו"ר הזקן בפרק לב בתניא ממתיק זאת ואומר שצריך גם לרחם עליו, ועל ידי הרחמים עליו מגלים (פודים) את האהבה.

כתוב במקום אחר שהחורבן קרה מפני "שהעמידו את דבריהם על דין תורה ולא עבדו לפני משורת הדין". מה הכוונה? התוספות אומרים שאדם שראה מישהו עובר עבירה אמנם צריך לשנוא אותו, אבל ממדת חסידות שלא יפגין את השנאה בפהרסיא. הגביר הזה כנראה ידע שבר קמצא רשע, לכן לא הזמין אותו (לפחות כך דנו החכמים את הגביר לכף זכות), אבל בכך שהוא הוציא אותו מול כולם הוא הפגין את השנאה בפהרסיא ולא עשה לפני משורת הדין (וכשחכמים לא מחו בידו, משום שחשבו שזהו טעמו, הם "העמידו דבריהם על דין תורה" ולא דאגו לקיום מה שלפנים משורת הדין).

השם **קמצא** מזכיר את המילה קמצן וכן את הניקוד קמץ, הניקוד של הכתר, שהוא קמוץ וסתום. אפשר לפרש שקמצא ובר קמצא הם כנגד פנימיות וחיצוניות הכתר. בר קמצא הוא כנגד חיצוניות הכתר, ממנה יש מקום ליניקת החיצונים (גם בר – בר קמצא – הוא לשון חוץ). מה האותיות שאחרי **קמצא**? אותיות **קרבן**, מה שהתגלגל אתו בהמשך הסיפור.

(משיעור ט"ו שבט ע"ז)

אוצר השו"ת

קבורת משה

שאלה: למה משה רבינו לא נכנס לארץ?
תשובה: אפשר לומר סוג של "טעם לשבח" – משה רבינו הוא לוי וללויים אין חלק ונחלה בארץ ישראל. חז"ל אומרים שמשה רבינו התאווה לקיים את המצוות התלויות בארץ, אבל הלויים, שאין להם נחלה, לא מקיימים את רוב המצוות הללו – הם מקבלים את המעשרות, אבל הם לא מפרישים אותם (אך הם מפרישים מהם תרומת מעשר). אם כן, במובן הזה, **משה רבינו לא צריך להכנס לארץ – לנחלת שבעת העממים בה אין לו נחלה.**

אבל מה יהיה לעתיד לבוא? יש מי שאומר שכאשר יכבשו את הנחלה השלמה שהובטחה לאברהם אבינו, כולל "את הקיני ואת הקנזי ואת הקדמני", תהיה שם נחלה גם לבני לוי. הר"ת של **קיני-קנזי-קדמני** הם **קק"ק** – "קדוש קדוש קדוש" – וביחד הם עולים **ישראל** (ויש בהם עוד המון רמזים). **מי הם קיני-קנזי-קדמני? עמון-מואב-אדום** (שכנגד בינה-חכמה-כתר). אם כן, משה רבינו נקבר בארץ מואב (שכנגד החכמה, בחינתו שלו), בתוך שלשת העממים שבהם תהיה נחלה גם לשבט לוי – משה רבינו נקבר בנחלה העתידית שלו – "ויעל משה מערבת מואב אל הר נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו".

(משיעור י"ט תמוז תשפ"ג)

אוצר הרמז

חלום הגלות וחלום הגאולה

לפני ברכת המזון אומרים "**שיר המעלות בשוב הוי' את שיבת ציון היינו כחלמים**" (תהלים קכו, א), ועל פסוק זה ישנו דרוש בתו"א. יש שני פירושים ב"היינו כחלמים" – חלום הגלות או חלום הגאולה (חלום הגלות הוא עלמא דשקרא וחלום הגאולה הוא עלמא דקשוט). אלה בעצם שני המשיחים – **משיח בן יוסף גם חולם את חלום הגלות וגם פותר את חלום הגלות ומשיח בן דוד מממש את חלום הגאולה, ועליהם נאמר "היינו [שנינו, שני המשיחים] כחלמים"**. והרמז: **חלמים משיח בן יוסף משיח בן דוד = 1118 = "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"** (דברים ו, ד), כונה טובה לקריאת שמע.

(משיעור י"א שבט תש"פ)

אוצר הפתגם

צריך לדבר הרבה על משיח. משיח בא בשביל לגאול את כל העולם. כל העולם בצרה, ומשיח יבוא בשביל לגאול אותו – כל אחד מהצרות שלו, כל הציבורים מהצרות שלהם. הפרק של המשיח בספר ישעיהו, הפרק הכי מצוטט, גם אצל הגוים להבדיל – פרק נג – מתאר את המשיח כאיש מעונה וכו', שסובל בגלל החטאים של כולם. אבל הסוף הטוב והביטוי האחרון, הוא "וחפץ הוי' בידו יצלח".

(משיעור כ"ו אדר תשפ"ג)